

ДЕРЖАВНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Консолідувати бюджет – забезпечити справедливість поколінь

6а Державний дефіцит

6б Структурний дефіцит

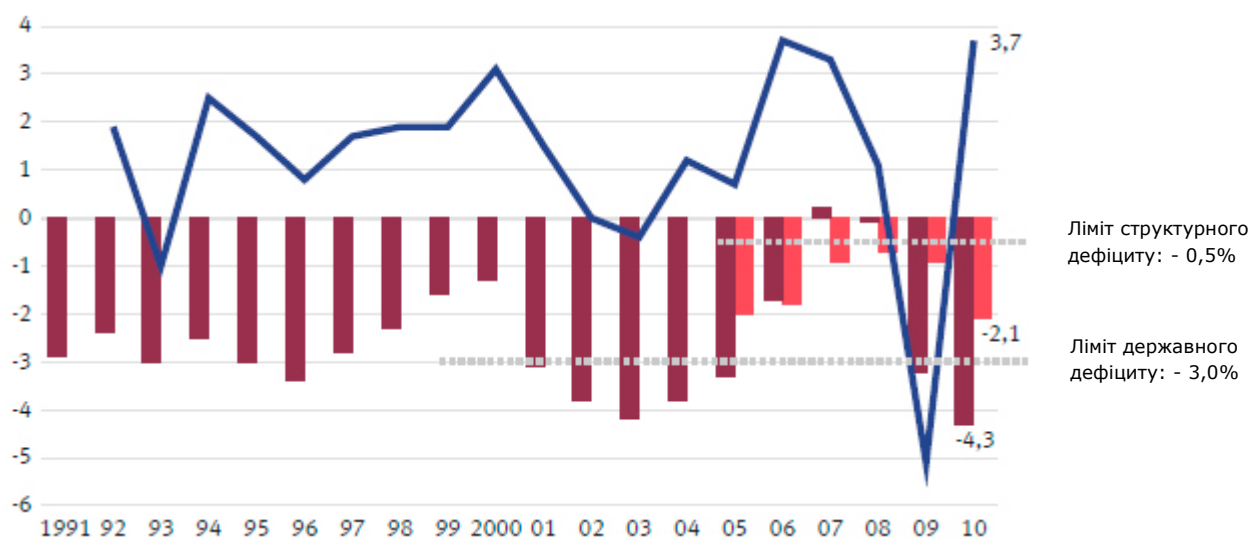
Державний дефіцит

у % до ВВП

■ державний дефіцит (загальнодержавне фінансове сальдо у % до ВВП)

■ структурний дефіцит

■ тання економіки

Джерело: Державне федеральне відомство, Федеральне міністерство фінансів

Надійна система державних фінансів є важливою складовою сталої фінансової політики. Політика, яка сьогодні фінансувала би виконання державних функцій через нові надмірні боргові зобов'язання, а платежі за цими зобов'язаннями перекладала би виключно на наступні покоління, виглядала б непереконливою.

Індикатор державного дефіциту орієнтується на Маастрихтські критерії, запроваджені на європейському рівні. Згідно з цими критеріями щорічний державний дефіцит країн-членів євро-зони не повинен перевищувати референтний показник у 3% від валового внутрішнього продукту. В середньостроковій перспективі має бути забезпечений збалансований бюджет або бюджетний надлишок. Тому в Стратегії сталою розвитку був запроваджений новий індикатор – структурний дефіцит. Структурно-фінансовий

дефіцит є показником фінансових лакун державних бюджетів і відображає існуючий бюджетний дефіцит держави поза впливами кон'юнктурного циклу. У відповідності до Пакту стабільності та зростання, що був реформований у 2005 році, метою є структурно (майже) збалансований бюджет. Ця середньострокова ціль може бути досягнута в Німеччині за умови дотримання загальнодержавного структурного - тобто, без урахування кон'юнктурних та одноразових впливів – дефіциту в розмірі максимально 0,5% від ВВП. Визначаючи цей граничний показник, поруч із квотою заборгованості має також враховуватися майбутнє навантаження на державні бюджети внаслідок старіння населення.

Закріплене в Основному Законі (Конституції Німеччини) «боргове правило» для Федерації та земель має забезпечити реалізацію загальноєвропейських положень Маастрихтського договору на національному рівні. Згідно з цим Договором ані збільшення видатків, ані зменшення податків не мають фінансуватися на тривалій основі за рахунок кредитних коштів. Федерація повинна до 2016 року рівномірними кроками зменшити свої структурні кредитні надходження нетто до 0,35% від ВВП і після цього не перевищувати цей граничний показник. Починаючи з 2020 року, федеральним землям взагалі буде заборонено мати структурний дефіцит.

Державні фінанси Німеччини суттєво постраждали внаслідок фінансово-економічної кризи. Після невеликого профіциту в 2007 році та незначного дефіциту в 2008 році фінансове сальдо 2009 року зазнало погіршення в розмірі 3,2% дефіциту по відношенню до ВВП. У 2010 році Маастрихтський референтний показник був значно перевищений: квота дефіциту склала 4,3% від ВВП (105,9 млрд. євро). При цьому дефіцит федерального бюджету склав 79,7 млрд. євро, федеральних земель – 22,8 млрд. євро і територіальних громад – 5,7 млрд. євро. Лише тільки фонд соціального страхування продемонстрував позитивне фінансове сальдо в розмірі 2,3 млрд. євро.

У 2010 році структурний дефіцит становив 2,1% від ВВП. Перевищення середньострокового цільового показника – максимального структурного дефіциту в розмірі 0,5% від ВВП – було обумовлене, зокрема, структурним погіршенням бюджетів внаслідок експансивних фінансово-політичних заходів, покликаних подолати наслідки кризи. В першому півріччі 2011 року державні надходження суттєво зросли (+6,0% у порівнянні з першим півріччям 2010 року), а державні видатки зазнали лише незначного збільшення (+0,3%). Фінансовий дефіцит держави зменшився до 7,2 млрд. євро. Квота дефіциту на перше півріччя 2011 року становила 0,6%.

У 2010 році квота державних надходжень зменшилася до 43,6%. Причиною цього стали податкові заходи (розширення реалізації страхових внесків, а також запровадження кон'юнктурних пакетів) і зниження ставок по внескам на обов'язкове медичне страхування. Хоча й квота державних видатків у 2010 році також зменшилася в порівнянні з попереднім роком. Але таке скорочення видатків на 0,2% було доволі незначним.

Видатки, спричинені майновим трансфертом, зросли в 2010 році майже на 30 млрд. євро. Це пов'язується, насамперед, з перенесенням ризикованих опцій Західнонімецького земельного банку (WestLB) та групи Huro Real Estate на

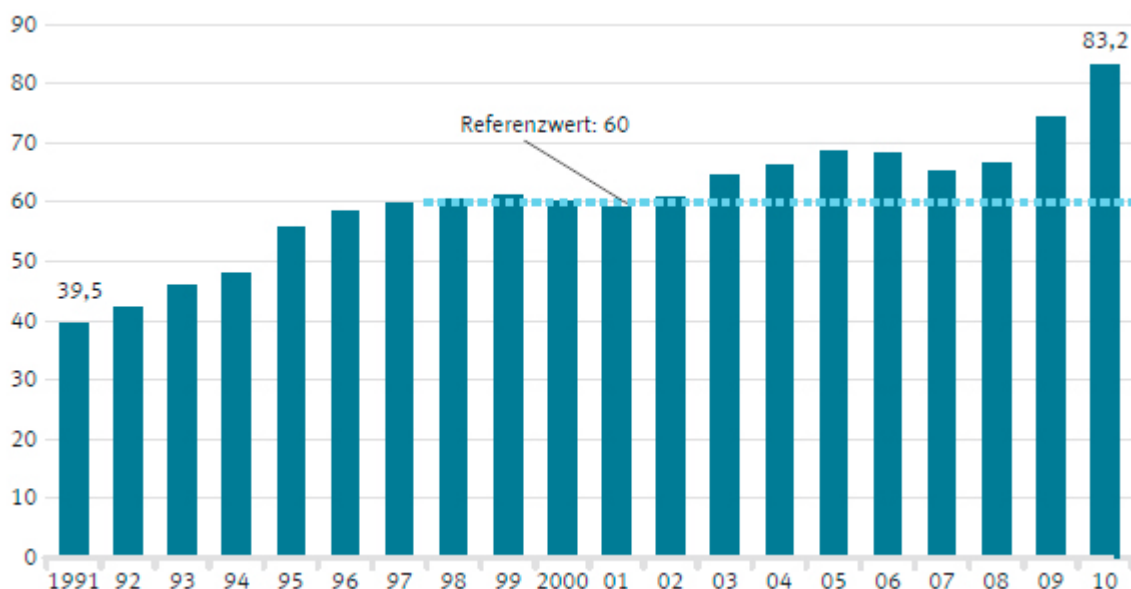
виконавчі установи державного права, підпорядковані Федеральному відомству із стабілізації фінансового ринку. Натомість інші видатки (соціальні платежі або платежі найманим працівникам) мали не таке суттєве зростання як ВВП. Отримані майнові доходи, через які переважно фінансується погашення відсотків, впали в абсолютному вимірі з 63,8 млрд. євро (2009 р.) до 61,9 млрд. євро (2010 р.).

6с Стан заборгованості

Поряд із державним дефіцитом важливим індикатором надійності державних фінансів є також загальнодержавний стан заборгованості. Від розміру боргу залежить, зокрема, розмір державних витрат на погашення відсотків. На запитання, яким має бути стан заборгованості держави, щоб її фінансова система вважалася стабільною, важко відповісти загальними фразами. Відповідь на нього може сильно відрізнятись від однієї країни до іншої і залежить, зокрема, від довгострокового розвитку економічної спроможності, тобто від потенціалу зростання відповідної країни. Вирішальним чинником для стабільності державних фінансів є, насамперед, квота державної заборгованості, іншими словами розмір заборгованості по відношенню до валового внутрішнього продукту (див. також звіт про стабільність Федерального міністерства фінансів). Квота заборгованості показує, наскільки високим є відносне навантаження на державний бюджет, і є новим індикатором Стратегії сталого розвитку.

Квота державної заборгованості

Стан заборгованості за Маастрихтськими критеріями у % до ВВП

Джерело: Німецький федеральний банк, стан: 21.11.2011 р.

Референтний показник максимальної квоти державної заборгованості, визначений у Пакті стабільності та зростання Європейського Союзу, становить 60%. Це також і релевантний національний цільовий показник, що

використовується як індикатор у звіті. Зафіксоване в Основному Законі «боргове правило» покликане забезпечити стале зменшення квоти державної заборгованості.

З 2002 року квота державної заборгованості в Німеччині значно перевищує європейський референтний показник. Завдяки консолідації державних бюджетів, яка була проведена в середині останнього десятиріччя, квота державної заборгованості у 2007 році скоротилася до 65,2%, але в наступних роках вона послідовно зростала. Наприкінці 2010 року заборгованість державних бюджетів становила 2 062 млрд. євро. В математичному виразі це відповідало борговому навантаженню в розмірі 25 219 євро на душу населення. Зростання боргу пов'язується, насамперед, із впливом фінансово-економічної кризи. Значне зростання з 74,4% (2009 р.) до 83,2% (2010 р.) – на 294 млрд. євро – пояснюється ще й тим, що фінансові зобов'язання Західнонімецького земельного банку (WestLB) та групи Hypo Real Estate із створенням відповідних державних виконавчих установ перейшли в державний сектор і збільшили стан державної заборгованості. В 2010 році це спричинило зростання обсягу державної заборгованості на 213 млрд. євро. Але внаслідок цього одночасно збільшився й обсяг державного фінансового майна. Відповідні платежі з державних бюджетів ще не надходили. Тому ця частина нового боргу не призводить до збільшення відсоткових платежів з бюджетів.

Борги Федерації збільшилися наприкінці 2010 року в порівнянні з 2009 роком на 242 млрд. євро. і склали 1 308 млрд. євро. Таке значне зростання пов'язується з уже згаданим вище збільшенням обсягу заборгованості у зв'язку із створенням виконавчої установи по групі Hypo Real Estate. Борги федеральних земель збільшилися в 2010 році на 49 млрд. євро і склали 620 млрд. євро, що значною мірою було обумовлено створенням виконавчої установи по Західнонімецькому земельному банку. Борги громад збільшилися в 2010 році на 5 млрд. євро і склали 134 млрд. євро. Фонди соціального страхування продемонстрували в 2010 році надлишок коштів у розмірі майже 1 млрд. євро. Таким чином, у 2010 році 63,5% загального боргу припали на Федерацію, 30,1% - на федеральні землі і 6,5% - на територіальні громади. Хоча в період між 2000 та 2009 р.р., тобто до створення виконавчих установ, борги Федерації і громад постійно скорочувалися, а борги федеральних земель зростали.

В активі майнового балансу напроти державних боргів знаходяться основні та оборотні кошти – матеріальне та грошове майно. Тільки зведення в баланс боргів та майна надає можливість зробити економічно доцільне висловлювання щодо навантаження на майбутні покоління. Найбільша майнова позиція держави – це будівельні об'єкти (дороги, школи, адміністративні будівлі). Згідно з рахунком основного капіталу в майновій формі Державного федерального відомства, майнова вартість державних будівельних об'єктів у цьому році склала 1 067 млрд. євро. Другу за величиною майнову вартість утворюють цінні папери на основі участі у вище згаданих виконавчих установах. Індикатор маастрихтської квоти державної заборгованості поруч з прямою відсилкою до індикаторів 6a, b та 10 має до того ж різноманітні зв'язки з іншими індикаторами сталого розвитку з економічної, соціальної та екологічної сфер.